

UNIVERZITA KARLOVA PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

POSUDEK OPONENTA PRÁCE

Téma práce : Účastenství

Autor : Vojtěch Semerád

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Vladimír Pelc, Ph.D.

Oponent: JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.

Rozsah práce: 60 stran

Datum odevzdání práce: prosinec 2022

1. Charakteristika tématu: *Problematika účastenství patří k obtížným diplomním úkolům a vyžaduje značné soustředění a vzhled kandidáta do studované materie. Předloženou práci považuji za velmi cennou již tím, že v rámci pojednání o formách účastenství poukazuje na trend rozpínání trestní represe. Práce V. Semeráda jednak poskytuje ucelený přehled problematiky a zároveň označuje rozmanité dílčí aplikační problémy. Dalším přínos práce spočívá v komparaci české úpravy účastenství s francouzskou úpravou.*

2. Hodnocení po formální a obsahové stránce:

Předložená práce má dostatečně logickou a přehlednou strukturu. Autor svůj výklad počíná obecným úvodem do problematiky trestné součinnosti. Odmítá extenzivní vymezení součinnosti, které zahrnuje např. i zúžitkování výnosů z trestného činu nebo nadržování pachatele. Diplomant se hlásí k názorům vedoucího své práce Vl. Pelce, podle nějž musí být jednání považované za součinnost uskutečněno nejpozději do ukončení jednání hlavního pachatele. Autor se dále věnuje rozlišení mezi tzv. eventuálním a obligatorním účastenstvím, které pěstuje část právní nauky. Obligatorní účastenství přisuzuje tzv. vícesubjektovým trestným činům (např. tr. čin rvačky). Tyto případy odlišuje od situací jako je soulož mezi příbuznými nebo úplatkářství, kde jedna z osob se nutně nemusí trestného činu dopouštět, resp. každý ze zúčastněných páchá trestný čin jiné skutkové podstaty. Dále autor vymezuje pojmy tzv. morálního a fyzického účastenství.

Autor se podrobně zabývá také odlišením mezi tzv. unitárním a diferencovaným přístupem k účastenství, podle toho, zda jsou účastníci zahrnuti pod pojem pachatele anebo tvoří zvláštní kategorii. V unitárních systémech je za pachatele považován každý, kdo významněji přispěl ke spáchání trestného činu. Diplomant správně poukazuje na to, že unitární systémy inklinují k významnější roli a působnosti soudce v rozhodování o potrestání pachatele. Správně také zdůrazňuje, že i unitární systémy fakticky projevují sklon vytvářet subkategorie pachatelů, což dokazuje na příkladu Rakouska, Druhou variantu označuje autor jako systém dualistický, jenž se vyznačuje rozlišováním mezi pachatelem a účastníkem v rovině odpovědnosti. V těchto systémech trestní zákony obsahují dvě normy, z nichž první definuje pachatele trestného činu a druhá vymezuje účastníka. Autor vysvětluje způsoby, jak může být trestní odpovědnost navázána na odpovědnost pachatele (typy akcesority účastenství).

Diplomant dále vyložil tzv. rozšiřující a limitující funkci úpravy účastenství: Díky tomuto

institutu se má na jedné straně rozšířit rozsah trestní odpovědnosti i na další osoby kromě bezprostředního pachatele, ale současně úprava účastenství bývá kombinována s korektivy, jakým je u nás zásada subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 TZ.

Jako stěžejní argument proti dualistickému systému autor vidí riziko mezer v zákoně, což ilustruje na příkladech z české praxe. Za nevýhody unitárního systému autor správně označuje zmenšení právní jistoty a oslabení principu legality. Na druhé straně soudce disponuje v rámci unitární konstrukce větší možností zohlednit veškeré zvláštnosti případu. Autor sám je proti „revolučnímu zavedení unitárního systému“ v ČR a přimlouvá se spíše za vylepšování (amelioraci) systému dualistického.

V platné právní úpravě autor považuje za stěžejní odlišení pomoci od spolupachatelství. Hraničním ukazatelem je pro něj otázka, zda jednání obviněného tvořilo součást útoku bezprostředně směřujícího ke spáchání trestného činu. Klade ovšem důraz na velkou přibližnost tohoto rozlišení.

Velmi podrobně se autor věnuje zásadě akcesority účastenství v tuzemském právu. Reflektuje zde názory řady právních spisovatelů (Kratochvíl, Jelínek). Přejímá pojmy kvantitativní a kvalitativní akcesority. Zabývá se mj. případy, kdy pomocník vykonal vše pro zdar hlavního pachatele, který však od dokonání činu dobrovolně ustoupil. Diplomant není příliš spokojen se současným řešením omezené odpovědnosti účastníka jen za přípravu zvláště závažného zločinu v takových situacích. Má za to, že zde právní úprava neodůvodněně privileguje část návodců a pomocníků. Autor je zastáncem zavedení tzv. pokusu návodu po německém vzoru. Ve svém výkladu autor ovšem až příliš spoléhá na korektiv zásadou subsidiarity trestní represe, který se dosavadní praxi příliš neosvědčil. Dále autor důvtipně rozebírá četné otázky kvalitativní akcesority, např., je-li dána beztrestnost či nestíhatelnost hlavního pachatele. Zdařilé je pojednání autora o otázkách zavinění a příčinného vztahu. Diplomant poukazuje na různé zvláštnosti např., co se týče posouzení určitých konstelací jako pokračování (účastenství na trestných činech různých pachatelů).

Autor předložené práce patří ke kritikům české koncepce organizátorství. Poukazuje na znění důvodové zprávy k trestnímu zákonu, která odmítla obligatorní snížení trestu účastníků právě s ohledem na organizátorství. Připomíná zde německou nauku o panství nad činem (Tatherrschaft). Nevyhýbá se ani rozporuplné problematice agenta provokatéra. Autor varuje před tendencí ospravedlňovat vyšším dobrem činnost provokaterů – poukazuje na demoralizaci s tím spojenou a především na vnější zásah do sféry rozhodování takto „dopadených“ pachatelů. Na druhé straně autor věnuje poměrně malou pozornost otázkám trestání účastenství.

Cenným přínosem práce Vojtěcha Semeráda je komparace s právní úpravou ve Francii. Autor zde podává stručný výklad francouzské trestněprávní doktríny. Diplomant vysvětluje zásady zákonnosti a způsob, jakým je ve francouzském právu pojat tzv. materiální prvek, resp. jeho dvě roviny (zhruba „přičitatelnost“ a „zavinění“ – imputabilité x culpabilité). Diplomant upozorňuje na to, že francouzský trestní zákoník neobsahuje definici nepřímého pachatele, spolupachatele, ani institut organizátora ve smyslu českého práva. Francouzská jurisprudenc ovšem rozlišuje tzv. pachatele materiálního („vykonavatele“), morálního (zhruba organizátora) a „nepřímého“, což je osoba, jež zanedbala zákonem uloženou povinnost péče a dohledu. Podrobně autor osvětluje francouzskou úpravu účastenství dle § 127 franc. TZ., která pokrývá přibližně jednání návodce a pomocníka. Autor vykládá podmínky naplnění takto pojatého účastenství (tzv. prvek zákonnosti, materiální prvek a morální prvek). Zajímavě porovnává odlišnosti vůči české úpravě – zdůrazňuje např. fakt, že francouzský zákon neobsahuje demonstrativní výčet forem pomoci. Dle názoru autora přenechává francouzská doktrína při dotváření a výkladu norem o účastenství znatelně větší úlohu judikatuře.

Diplomant provedl zdařilou analýzu platné právní úpravy účastenství v ČR. Dovedl ve srovnání se zahraničím identifikovat její klady i problematické body. Práce není toliko detailním přehledem nastudovaných poznatků, nýbrž obsahuje i cenné vlastní připomínky a úvahy de lege

ferenda. Autor čerpal z dostatečného výběru monografických studií, článků, učebnic a příruček, včetně zahraničních. Dokázal využít a korektně citovat judikaturu i zdroje ze sítě internet. Jako jistý nedostatek v poznámkovém aparátu spatřuji absenci odkazů na zdroje, z nichž byla čerpána francouzská judikatura. Po stránce jazykové a stylistické je práce na velmi dobré úrovni.

3. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě: Při ústní obhajobě může kandidát stručně představit svůj návrh na zavedení trestnosti pokusu účastenství. Jak by měl zákonodárce naložit s institutem organizátora? Dále může diplomant odpovědět na dvě z následujících otázek.

Jak posoudíme případ, kdy návodce jednal v ČR, ale navedený své jednání provedl např. v Holandsku, kde byl příslušný delikt již dekriminlizován?

Co když by hlavním pachatelem byl policejní agent a obviněným pomocník?

Jak hodnotí kandidát případy od počátku inscenované novináři (dokument „V síti“, kdy se jednalo o dospělé ženy- herečky vydávající se na internetu za děti a lákající potenciální pachatele zneužití)?

Mohu být současně pomocníkem a pachatelem nadržování?

Jak z hlediska účastenství posoudíme slib schovat hlavního pachatele poté, co dokoná svůj trestný čin?

Mohl by se organizátor zapojit do již probíhající trestné činnosti nebo je pro organizátorství nutné být účasten od počátku? Musí organizátor trestný čin „vymyslet“?

Co když bylo trestní stíhání hlavního pachatele zastaveno? Lze pak stíhat účastníka? Co když byl hlavní pachatel zproštěn obžaloby?

4. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě. Doporučuji k obhajobě.

5. Navržený klasifikační stupeň: 1 (výborně)

V Praze dne 10. ledna 2023

JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.
oponent diplomové práce